

demokratskim. Da se nebi porađala zbrka u ovim nazivima, valja znati, da je patrijarhalno društvo ono, koje je osnovano na istom načelu na kome je i porodica; gde se dakle prirodni starešina priznaje kao zakonita vlast kao god i otac u porodici, i gde je poglavici ostavljeno neograničeno pravo i neograničena vlast, da upravlja celim narodom i državom kao i glavi porodice sa kućom. Demokratsko je društvo po suvremenim pojmovima ono gde narod izdaje zakone kako da se upravlja narodom i državom, gde je dakle vlada zakona, vlada naroda samog. - Izvršitelji zakona(22) ne staraju se o narodu kao o svojoj kući, već rade onako kako je sam narod našao za dobro. Upravo: tip je demokratskog društva - asocijacija, a patrijarhalnog porodica.

Prema ovome moglo bi se uzeti kao da je patrijarhalno društvo - monarhija, samo takva monarhija, gde narod živi još u plemenskom stanju, pa su krvne sveze između vladara i drugih plemenskih poglavica i ostalog naroda još očevidne kao n.pr. danas u Crnoj gori. Ono doista: patrijarhalno društvo pokazuje se najobičnije u takom obliku i takav su oblik proživjele skoro sve suvremene monarhije u Evropi. Ali patrijarhalno društvo ne mora biti u obliku monarhije. Republikanska vlada(23) može biti osnovana tako isto na načelima patrijarhalnim kao i monarhija. Samo da se to uvidi valja dublje proučiti razliku između patrijarhalnosti i demokracije, a ne suditi samo po spoljnim oblicima kao što se često kod nas radi. Kod nas je uobičajeno(24) da se najprotivniji pojmovi i načela brkaju samo da se postigne neka tendencija i to rade ne samo svakidani novinarski pisci već ljudi koji spadaju u red naučenjaka.(25)

Dokaz(26) da vlada republikanska može biti osnovana na načelima patrijarhalnim, najbolje se vidi u rimskoj republici. Rimski državni oblik bila je osnovana iz nekoliko porodica, i čak pošto je pala prva monarhija u vreme republike, poznavala se ova porodična osnova. Rimljani(27) nisu imali nikada pojma o "suverenitetu" naroda, koji bi izdavao sve zakone i o "vlastima", koje bi bile samo izvršitelji narodne volje a ne vlada t.j. gospodari naroda. Oni su za razne struke u raznim prilikama izumevali razna zvanja za razne državne dužnosti: konzule, diktatore, decemvire, cenzore, tribune i t.d. a svi ti zvaničnici imali su u svojoj oblasti neograničenu vlast. Ljiova je volja bila zakon. Najočigledniji je dokaz tome ustanova tribuna, kojom je prost narod htio da ograniči vlast konzula i senata, koji je bio sastavljen iz plemića. Oni nisu zakonom ograničili vlast konzula, propisav prava i dužnosti njegove, što bi bilo po pojmovima demokracije, već su iz svoje sredine birali protivnu neograničenu vlast, koja je svojim prostim "veto" mogla da obustavi izvršenje zapovesti konzula i senata. Tu se vidi onaj patrijarhalni pogled